

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 12 mars 1943 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående fastställande av existensminimum enligt lagen om införsel i avlöning, pension eller livränta.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 261, vilken behandlats av första lagutskottet, ha herrar *Persson* i Stockholm och *Hagberg* i Luleå föreslagit, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om skyndsamt utredning för fastställandet av vad som skall anses vara existensminimum i olika dyrorter, samt att Kungl. Maj:t därefter måtte låta utarbета förslag till sådan ändring av lag om införsel i lön, pension eller livränta, att bestämda föreskrifter om vad som skall anses vara att anse som existensminimum däri bli införda.»

Beträffande de skäl som legat till grund för motionärernas förslag får utskottet hänvisa till motionen.

Enligt lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta, sådan densamma efter däri gjorda ändringar lyder, kan införsel ske till gäldande av vissa underhållsbidrag, oguldna utskylder eller allmänna avgifter jämte stadgad indrivningsavgift eller uppbördsprovision samt böter eller viten. I 7 § första stycket nämnda lag stadgas:

Varder införsel beviljad, förordne utmätningssmannen, huru stort belopp av avlöningen skall, i den mån densamma förfaller, innehållas till gäldande av underhållsbidraget, med föreskrift tillika att vid varje avlöningstillfälle visst angivet belopp, motsvarande vad den underhållsskyldige kan anses behöva till underhåll för sig själv och för make och oförsörjda barn eller adoptivbarn, som icke av honom åtnjuta underhållsbidrag, skall förbehållas den underhållsskyldige, samt att förty innehållande må ske endast i den mån avlöningen överskjuter sistnämnda belopp. Vad av berörda överskott sålunda skall innehållas må, med hänsyn till den underhållsskyldige åliggande hyresbetalning eller andra särskilda omständigheter, kunna bestämmas till olika belopp för särskilda avlöningstillfällen inom viss tidsperiod.

I sin ursprungliga lydelse innehöll lagen icke något stadgande om att i införselbeslutet skulle bestämmas visst belopp som vid varje avlöningstillfälle skulle förbehållas gäldenären och hans familj, men i stället var i 6 § tredje stycket stadgat följande:

Det belopp, som skall innehållas, må ej sättas så högt, att den underhållsskyldige kommer att sakna medel till underhåll för sig själv eller för make och oförsörjda barn eller adoptivbarn, som icke av honom åtnjuta underhållsbidrag.

Vid 1924 års riksdag hemställdes i två likalydande motioner, nr 103 i första kammaren av herr Winberg och nr 190 i andra kammaren av herr Kilbom m. fl., om bland annat den ändring i införsellagen, att det belopp, som vid införsel för utskylder eller allmänna avgifter skulle innehållas av avlöning, ej finge fastställas till viss summa för månad eller annan tidsperiod utan skulle bestämmas till viss procent av vid varje avlöningstillfälle utgående lönebelopp, därvid för mindre inkomster viss maximiprocent skulle i lagen angivas.

I avgivet utlåtande, nr 9, över motionerna anförde första lagutskottet bland annat:

Det torde — — — böra tagas under övervägande, huruvida icke för fastställandet av det belopp, som må innehållas av avlöningen, bestämdare riktlinjer kunna meddelas. Huruvida detta på ett tillfredsställande sätt låter sig göra genom att i lagen angiva fixa procentsatser, synes utskottet tvivelaktigt. Härom kan endast en ingående undersökning av samtliga inverkanförhållanden lämna klarhet.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte i anledning av motionerna i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning huruvida och i vad mån införsellagen tarvade omarbetning eller komplettering i syfte att, utan äventyrande av lagens effektivitet, större trygghet vunnas för att den, hos vilken införsel beviljades, ej komme att sakna medel till underhåll för sig själv eller för make och oförsörjda barn eller adoptivbarn, som icke av honom åtnjöte underhållsbidrag, ävensom vidtagna de åtgärder och, i den mån sådant vore erforderligt, för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Över riksdagens framställning avgåvos utlåtanden av överståthållarämbetet och länsstyrelserna, varjämte landsorganisationen i Sverige, svenska arbetsgivareföreningen, föreningen Sveriges stadsfogdar, svenska exekutionsmännens riksförbund och föreningen Sveriges landsfiskaler inkommo med yttranden.

Kungl. Maj:t förelade därefter 1925 års riksdag proposition, nr 10, med förslag till lag om ändrad lydelse av vissa stadganden i införsellagen.

I propositionen anförde föredragande departementschefen bland annat följande:

Av vad förut anförts framgår, att lagberedningen, som utarbetat förslaget till 1917 års lag, diskuterat frågan, huruvida icke visst minimum — en kvotdel av avlöningen eller en viss summa — alltid borde förbehållas gäldenären. Lagberedningen fann emellertid, att de omständigheter, som inverkad på avgörandet huru stor del av avlöningen borde förbehållas gäldenären, vore så skiftande, att ett tillfredsställande resultat icke kunde nås med mindre det överlämnades åt vederbörande exekutiva myndighet att i varje särskilt fall träffa detta avgörande. Av de inkomna yttrandena från utmätningmännen framgår, att på många ställen det tillvägagångssättet tillämpas, att ett belopp, motsvarande viss procent av avlöningen, uttages, varvid procenten bestämmes högre för större inkomst samt för icke familjeförsörjare. Icke desto mindre avstyrkes i de inkomna utlåtandena så gott som enhälligt angivandet i lagen av vissa fixa procentsatser, som högst må av lönen inne-

hållas. Förhållandena hava ansetts vara alltför växlande för att en dylik generalisering skulle vara möjlig.

Emellertid synes det mig, som om man utan att tillgripa dylika fixa procentsatser ändock skulle kunna avhjälpa de olägenheter och svårigheter, som nu gällande bestämmelser understundom visat sig medföra och mot vilka motionärerna riktat sig. Jag vill härvid erinra, att då, såsom för närvarande gäller, visst belopp av lönen skall innehållas, det kan, om avlöningen för gäldenären sjunker väsentligt under vad han vid införselns meddelande uppbar, inträffa, att gäldenären får mycket litet över av lönen för sig och sin familj. Visserligen kan han då söka jämkning i införselbeslutet, och kommer väl sådan jämkning i allmänhet att på grund av de förändrade förhållandena beviljas, men ofta lär jämkning icke kunna vinnas till det avlöningstillfälle, då gäldenären första gången uppbar mindre lön. Denna olägenhet kan undvikas, därest bestämmelsen om innehållande av visst belopp av lönen kompletteras med ett stadgande, att tillika skall angivas viss av utmätningssmannen fastställd procent av avlöningen, som det innehållna beloppet ej må överstiga. Ett dylikt stadgande skulle även i viss mån innebära ökad garanti för ett noggrant övervägande av införselbeslutet. Stadgandet bör gälla vid införsel för såväl underhållsbidrag som utskylder och förty intagas i 6 §.

I anledning av propositionen väcktes inom första kammaren motionerna nr 76 av herr von Koch och nr 179 av herr Winberg samt inom andra kammaren motionerna nr 175 av herr Molander och nr 262 av herr Samuelsson m. fl.

Herr Molander föreslog bland annat, att beträffande införsel för utskylder och allmänna avgifter skulle i lagen införas bestämmelse därom, att det belopp, som skulle innehållas av avlöningen, ej finge fastställas till viss summa för månad eller annan tidsperiod utan skulle bestämmas till viss procent av vid varje avlöningstillfälle utgående lönebelopp.

I den av herr von Koch väckta motionen ävensom i de motioner, som framlagts av herrar Samuelsson m. fl. och Winberg, föreslogs — med olika formuleringar — att utmätningssmannen vid bestämmande av det belopp av avlöningen, som skulle innehållas, skulle fastställa ett existensminimum för gäldenären, vilket skulle lämnas fritt från införsel. Herrar Samuelsson m. fl. och Winberg föreslogo därjämte, att Kungl. Maj:t efter socialstyrelsens hörande skulle utfärda uppgift å levnadskostnaderna inom olika orter i landet till ledning för utmätningssmännen vid bestämmande av belopp, som vid införsel borde undantagas för den underhållsskyldiges och hans familjs behov.

I avgivet utlåtande, nr 12, över propositionen och motionerna anförde första lagutskottet bland annat följande:

För en riktig tillämpning av bestämmelsen att det belopp, som vid införsel skall innehållas av avlöningen, ej må sättas så högt, att gäldenären kommer att sakna medel till underhåll för sig och de sina, förutsättes, att utmätningssmannen för sig klargör, vilket belopp kan anses utgöra gäldenärens existensminimum. Den naturliga gången vid införselbeslutets meddelande bör därför vara, att utmätningssmannen, utgående från detta existensminimum, bestämmer, huru stor del av avlöningen, i den mån densamma överstiger detta minimum, genom införsel skall tagas i anspråk.

Genom att i lagen fastslå att utmätningsmännen vid meddelande av införsel skola gå till väga på detta sätt, torde ökade garantier vinnas för att beslutet kommer att föregås av en omsorgsfull prövning av det särskilda fallets enskildheter.

Men vidare torde i sådana fall, där gäldenärens inkomster efter införselbeslutets meddelande minskas, en dylik bestämmelse vara ägnad att effektivare skydda gäldenärens existensminimum än en bestämmelse om av utmätningsmannen fastställda maximiprocentsatser. Sjuncker avlöningen till eller under existensminimum, bör nämligen ej blott en minskning av det innehållna beloppet inträda utan innehållandet av gäldenärens avlöning tills vidare helt upphöra.

Såsom förut nämnts, har i de av herrar Samuelsson m. fl. och Winberg väckta motionerna vidare föreslagits, att bestämmelse skulle meddelas därom, att Kungl. Maj:t efter socialstyrelsens hörande skulle till utmätningsmännens ledning utfärda uppgifter å levnadskostnaderna å olika orter i riket. I betraktande av den kännedom, utmätningsmännen, var i sin ort, måste anses äga rörande levnadskostnaderna, synes emellertid utfärdandet av sådana uppgifter ej vara erforderligt. Förbises kan ej heller, att, med hänsyn till dylika uppgifters schematiska karaktär, en viss fara skulle uppstå för att existensminimum bleve fastställt utan behörigt iakttagande av omständigheterna i det särskilda fallet. Utskottet har därför icke kunnat biträda det av motionärerna väckta förslaget.

Utskottet föreslog vissa ändringar i Kungl. Maj:ts lagförslag.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan, och genom den 3 april 1925 utfärdad lag i ämnet erhöll införsellagens 7 § sin nu gällande lydelse.

I en vid 1933 års riksdag inom andra kammaren väckt motion, nr 102, yrkade herrar Hagberg i Luleå och Brädefors, att riksdagen måtte besluta att i lag förbjuda indrivning av skatt genom införsel i lön.

Första lagutskottet hemställde i utlåtande, nr 31, över motionen, att densamma icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda, och denna hemställan bifölls av riksdagen.

Utskottet.

I gällande införsellag stadgas bland annat att utmätningsmannen, då beslut om införsel i gäldenär tillkommande avlöning, pension eller livränta meddelas, skall bestämma visst belopp, som vid varje avlöningstillfälle skall förbehållas gäldenären till underhåll åt honom själv och hans familj. Det genom förevarande motion framlagda förslaget innebär, att ifrågavarande stadgande skulle kompletteras med föreskrifter om vad som i olika dyrorter skulle anses som existensminimum.

Såsom av utskottets redogörelse framgår, åsyftades med de år 1925 genomförda ändringarna i införsellagen att skapa ökade garantier för att gäldenär icke till följd av införsel skulle komma att sakna medel för sitt och sin familjs uppehälle. Vid genomförandet av dessa lagändringar förelåg även ett i väckta motioner framlagt förslag om att uppgifter rörande levnadskostnaderna å olika orter skulle utarbetas för att tjäna till ledning för utmätnings-

männen. Mot förslaget framhöll första lagutskottet dels att utmätningsmännen, var i sin ort, måste anses äga kännedom om levnadskostnaderna, varför utarbetandet av uppgifter ej vore erforderligt, dels ock att med hänsyn till sådana uppgifters schematiska karaktär en viss fara skulle uppstå för att existensminimum bleve fastställt utan behörigt iakttagande av omständigheterna i det särskilda fallet.

Utskottet finner de sålunda anförda synpunkterna alltjämt äga giltighet. Tillämpningen av ifrågavarande stadgande ställer givetvis stora krav på vederbörande utmätningsmän, och det ligger i sakens natur att beträffande bestämmandet av belopp som skall förbehållas gäldenär utmätningsmännens praxis måste förete en viss ojämnhet. Med hänsyn till de skiftande omständigheter, som äro av betydelse vid nämnda avgörande, synes emellertid den nu tillämpade ordningen vara att föredraga framför den av motionärerna föreslagna.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion, II: 261, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 mars 1943.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar *Schlyter, Gärde, Karl Emil Johanson, Karl Johan Olsson**, *Brandt, Krügel, Verner Andersson* och *Caap*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist, Berg, Björling, Lindberg* i Stockholm, *Werner**, *Lindahl**, *Birke* och *Andersson** i Mölndal.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.